

⁹ Met de aanduiding ‘kapelaan’ lijkt de schrijver van het levensbericht vooruit te lopen op de formele oprichting – na ‘1853’ – van die parochie op 18 april 1855. Het zou een afzonderlijk onderzoek vergen om na te gaan in hoeverre in de jaren 1853-1856 het spraakgebruik ‘pastoor en kapelaan’ al vooruitliep op de formele omzetting van staties in parochies.

¹⁰ Poolman laat hem ten onrechte in Haarlem ‘op nieuw [als] kapelaan’ fungeren; *Onze Pater*, 145.

¹¹ De provincie had in Johannes Dominicus de Bruin sinds 1853 weer de eerste ‘echte’ provinciaal. Litterae obedientiae: obediëntiebrief, die een opdracht, onder gehoorzaamheid te vervullen, bevat.

¹² Bernardus was Van Loos kloosternaam, J.J. gold voor de burgerlijke stand. Zie verder: J.A. de Kok ofm, *Acht eeuwen Minderbroeders in Nederland. Een oriëntatie*, Hilversum 2007, 2008². Daniël van Wely ofm, ‘Het “bestuur” van de Provincia Germaniae Inferioris tussen de jaren 1796-1853’, *Neerlandia Seraphica* 23/24 (1953/54) (zes afleveringen). Daniël van Wely ofm, ‘Julianus Jacobus van Loo O.F.M. Apostolisch Visitator (1850-1856), verdediger van de belangen der Minderbroeders’, *Bijdragen voor de Geschiedenis van de Provincie der Minderbroeders in de Nederlanden* (BGP MN), XIV-41 (1964), 101-259.

bestuurlijke noodstructuren. Vanaf 25 september 1853 had de Nederlandse provincie weer de normale structuur, met een op kapittels te kiezen bestuur.¹²

Behalve deze taakstelling had Van Loo in de jaren 1850-1853 als visitator ook alle volmachten van een provinciale overste. En als zodanig schreef hij op 19 november 1852 een brief aan een niet bij naam genoemde medebroeder, die hij naar Oudewater gestuurd had in verband met een conflict dat daar rond en door pater Kraaijvanger was ontstaan.¹³ Na dank voor de pijnlijke missie die geadresseerde heeft willen volbrengen, schrijft Van Loo, dat de zaken van Oudewater hem grotelijks beangstigen: als hij Kraaijvanger gekend had, zou hij hem nooit naar Oudewater gezonden hebben!

Kraaijvanger heeft hem 12 november ‘heel de comedie beschreven, welke in Uwe tegenwoordigheid heeft plaatsgehad als gij hem van Leeuwarden sprak.’¹⁴ Dien brief was met kwaadheid geschreven – en een dag later door een excuusbrief gevolgd, waarin Kraaijvanger gehoorzaamheid beloofde ‘tot de dood, ja, tot de dood des Kruis’.¹⁵ Kraaijvanger wil Van Loo zelf spreken, maar stelt tegelijk ook dat zelfs één nacht afwezigheid van hem genoeg zou zijn om in Oudewater een groot oproer te doen ontstaan, waarbij ‘soms Burgemeester en agenten der Politie aan te pas komen’.

Wat was er aan de hand? Het valt op, dat Van Heel in het Oudewaterse statie- en parochiearchief van die beroering geen weerslag lijkt te hebben aangetroffen. Raadpleging van de inventaris leert dat er over de periode 1820-1879 nauwelijks stukken bewaard zijn gebleven.¹⁶ Maar het vervolg van de brief-Van Loo is duidelijk genoeg.

Van Loo vreest, dat Kraaijvanger zelf de petitie opgesteld heeft en ‘zich van wereldschen menschen bedient om eene plaats te bekomen’, wat tegen alles ingaat.¹⁷ Maar hoe nu verder? Kraaijvanger mag in Oudewater niet blijven, maar hij zou eerst zijn invloed moeten aanwenden om de gemoederen te stillen. Maar ja, vandaag kwam er weer een brief uit Oudewater, nu van Herm^s Baale, om hem te laten blijven.¹⁸ Van Loo gaat nu in het Latijn verder: wie lieden inschakelt om, tegen de overste in, gunsten te verkrijgen, is *ipso facto*, door het feit zelf, geëxcommuniceerd.¹⁹ Dan weer in het Nederlands: ‘Het is te hopen, dat pater Kraaijvanger deze excommunicatie niet heeft gekent, en bijgevolg dezelve niet heeft ingelopen ob ignorantiam censurae. Maar wat mij betreft, mag ik sub poena excommunicationis niet aan zulke verzoeken voldoen’.²⁰ Er bestaat in de orde géén recht van promotie, en zelfs de provinciaal kan weer gewone pater worden. ‘Uiteraard, toen ik hem naar de missie zond, hield ik er rekening mee, dat ik hem later [als] Vaer